

El notable primer actor del teatre català, En Joaquim Viñas, està realitzant una bona campanya en el Teatre Bartrina, ajudat de valuosos elements, entre els que s'hi compten les actrius señores Ferràndiz, Arquer, Rovira i Pujol, i els actors senyors Furquet, Mir, Pujol, Teixidor, Casas, Mestres i Cabré.

En Viñas, seguint les indicacions de la seva empresa, ha reposat les més aplaudides comèdies del repertori modern, aconseguint veritables èxits d'interpretació mercès a les dots artístiques dels esmentats elements; emperò lo sobressortint de la campanya, lo que ha tingut veritable importància en aquesta tongada de teatre català, han sigut les estrenes d'obres inèdites que, malgrat la seva positiva vàlua, han passat sense pena ni glòria, sense aconseguir despertar l'interès del públic. I a fe que algunes d'aquestes obres venien avalades amb el fallo del Jurat que les premià en el IV Certamen del Centre de Lectura, i altres, com les dues originals de N'Apeles Mestres, pel prestigi del seu autor, una de les personalitats de més relleu de la literatura pàtria.

No ens sabem explicar la indiferència que demostra el nostre públic devès les més pures manifestacions d'art, entant ompla les sales on s'hi donen espectacles grollers que contribueixen a la perversió dels sentiments. I no és precisament la massa anònima la que es mostra desviada, la que es deix atreure per la expressió d'un art innoble i barroer: els qui posen d'intel·lectuals, els qui es diuen a si mateixos superhomes, quan se troben en el dilema d'acudir a l'estrena d'una obra catalana o d'anar a embrutir-se amb les obscenitats d'una opereta, no titubegen en donar preferència a lo darrer. Per a omplir el teatre, a les empreses no els hi queda altre remei que anunciar un espectacle en cartell verd. L'anunci de què les tiples s'exhibiran sense malles i ben lleugeres de roba, té més atractiu que el d'una novetat teatral. Nosaltres comprenem i trobem lògic que en la segona representació d'una obra que hagi desagradat, el teatre es vegi buit, emperò no podem tolerar sense protesta que hi quedi el dia de l'estrena, quan ningú sap si l'obra és o no un joiell de l'art escènic. I si no podem resignar-nos a n'aquesta veritat desoladora, menys podem consignar sense dolor el fet insòlit de què en un acte d'homenatge a l'insigne Apeles Mestres hi manquin bona part d'aquells que es diuen aimants de la literatura catalana, restant, així, explendor a la solemnitat.

Si les coses segueixen d'aquesta manera, si no hi ha un nucli de gent entusiasta disposada a encarrilar els que es desvien per un camí tortuós, Reus deixarà d'ésser un valor en el moviment espiritual de Catalunya.

I fetes aquestes consideracions, que seran ampliades en articles successius, passarem a parlar de les estrenes que ens ha ofert la Companyia Viñas-Ferràndiz.

«Les petites tragèdies» és l'obra que obtingué el premi de mil pessetes en el IV Certamen del Centre de Lectura i de la que n'és autor el prestigiós literat gironí En Miquel de Palol. Hem de confessar sincerament que «Les petites tragèdies» no entusiasmà al públic. No l'entusiasmà perquè acudí a l'estrena amb el prejudici de què una obra premiada amb mil pessetes havia d'ésser una cosa extraordinària, inusitada, i es trobà amb una comèdia plàcida, plantejada i desenrotllada amb procediments d'una honestetat absoluta.

Malgrat la fredor amb què l'obra fou rebuda, nosaltres opinem que «Les petites tragèdies» és una de les més equilibrades produccions escèniques del modern teatre català. En judicar una obra teatral, cal tenir en compte el punt de mira en què ens col·loquem. El judici de la crítica no pot anar sempre d'acord amb el del públic en general, que és qui determina l'èxit o el fracàs d'una obra de teatre, per la senzilla raó de què no hem de suposar al conjunt d'espectadors en posessió de la cultura necessària per a capir determinats aspectes del drama o comèdia de què es tracta. L'espectador, el públic, la massa, es deix impressionar per la part arquitectònica de la composició escènica, per les situacions, per l'argument, per l'acció, emperò això no és tot.

Entre les obres d'un mateix autor trobareu que triomfen no les millors, no les que la crítica assenyada reputa com a més perfectes, sinó aquelles que més directament impressionen a l'espectador. Cercant exemples en el teatre castellà, podem establir una comparació entre el teatre d'En Muñoz Seca i el d'En Benavente. Ningú dubtarà de qué la més insignificant obra de l'autor de «Los intereses crea-

dos» val més que totes les d'En Muñoz Seca juntes; doncs bé: no hi ha cap producció d'En Benavente que hagi assolit el número de representacions de «El Rayo» o de qualsevol altra de les seves borroeres germanes. Què vol dir això? Que la valor real i positiva d'una obra de teatre no el determina l'èxit o el fracàs que li dispensi el públic.

«Les petites tragèdies» és un drama íntim, construït sense artifici, talment copsat de la realitat, en el que el major encís radica en la robustesa del diàleg i en la fermesa dels personatges, tots ells dibuixats de mà de mestre. Si aquestes qualitats estessin al servei d'una acció teixida amb l'astúcia pròpia de qui va de cara a l'èxit popular, «Les petites tragèdies» hauria triomfat sorollosament. L'autor no l'ha cercat aquest triomf; En Palol no ha volgut, sabent el camí d'arribar-hi, enganyar als espectadors amb artificis, i aquests, que van al teatre per a commoure's veient drama, o per a riure a boca plena amb les agudeses del sainet, en una paraula, per a ésser enganyats, queden descontents en veure defraudades ses esperances.

Aquesta veritat innegable es posà bellament de manifest en l'estrena de les comèdies en un acte, originals de l'Apeles Mestres, que porten per títol «La Santa Soletat» i «A l'aigua». «A l'a gua» és una de les més belles produccions escèniques del seu autor. Faula, caràcters, situacions i diàleg, formen un conjunt tan harmònic, que no trobaríem en la literatura escènica catalana altre exemplar que li fés ombra. No es pot demanar un argument més interessant, una acció més viva ni un diàleg més brillant. Doncs bé, l'èxit de «La Santa Soletat» fou molt superior al d'aquella bellíssima producció. I és que «La Santa Soletat» va de cara al públic, sense vacil·lacions, dretureramente, i per estar curulla de situacions còmiques i de xistes de bona llei, enardeix a l'espectador, especialment al final de l'obra, en què una colla de gent alegre va a fer una fontada al cim de la solitària muntanya en què s'ha refugiat un home que volia fugir del bruit del món. L'entrada en escena de la *Colla de l'Arròs* cantant i rient, seguits d'una xaranga que acompanya els seus cants, és d'un efecte sorprenent.

«El diable ha pres muller», altra de les produccions escèniques premiades en el IV Certamen del Centre de Lectura, i de la que n'és autor En Lluís Almerich, ha sigut també estrenada per la companyia Viñas-Ferràndiz.

Els qui coneixíem l'obra teníem tantes esperances en l'èxit de la mateixa, que experimentàrem una desagradable sorpresa en veure que el públic no responia tal com es tenia previst. Les agudeses, les ironies, les belleses poètiques que l'obra conté, i que constitueixen el seu millor encís, no foren copsades per l'espectador, i com l'acció, a força d'ésser ràpida i precipitada, queda difusa, l'obra passà sense despertar entusiasmes.

El resultat d'aquesta estrena pot servir de lliçó als que freturosos de renovar el nostre teatre i de posar-lo en condicions de lluitar amb el cine, fien l'èxit en la condensació de l'argument, en activar l'acció a fi de mantenir vibrant l'interès del públic. En «El diable ha pres muller» s'hi troben acoblades totes aquestes qualitats: la faula és tan original com interessant i l'acció es desenrotlla amb rapidesa vertiginosa. Malgrat això, l'obra passa sense pena ni gloria perquè el públic no arriba a compendre-la, no té temps de fer-se càrrec de lo que en ella succeeix, no troba justificat res de lo que hi esdevé perquè l'autor, en gràcia a la brevetat, descuida raonar les accions dels personatges.

Els qui prenen les pel·lícules cinematogràfiques com a models de condensació per a compendre obres escèniques, obliden que en el cinematògraf els arguments *s'expliquen* per rètols, i en el teatre es *desenrotllen* per mitjà del diàleg. Sabent per endavant lo que va a passar en una escena de pel·lícula, per precipitada que sigui l'acció dels personatges, per ràpida que sigui la visió, seguim sense vacil·lacions el fil de la trama. En el teatre precisa que els personatges dialoguin extensament per a fernos càrrec de lo que en el cine se ens explica amb quatre paraules. Es per xò que no creiem en la possibilitat de l'èxit de lo que se'n diu teatre d'acció.

Si algún defecte té «El diable ha pres muller» és el de la brevetat en el diàleg i el de la rapidesa en la successió d'episodis. Cal consignar, també, que contribuí al desencant del públic la defectuosa presentació de l'obra. A l'èxit de «El diable ha pres muller» hi ha de contribuir una presentació fastuosa, cosa de tot punt impossible d'aconseguir en una població com la nostra, tan mancada dels elements que el teatre exigeix.

També ha estrenat la Companyia Viñas-Ferràndiz una comèdia-revista de caràcter local, titolada «A Reus... enganxen», que ha assolit un bon èxit, car el públic ha comprès la finalitat patriòtica que sobressurt de les escenes jocoses, que són el cos de l'obra. Aquesta revista, d'autor anònim, ha servit per a demostrar-nos la vàlua d'un compositor local que amaga el seu nom amb el pseudònim de Lluís Andermann. Tots els números musicals, que són nombrosos, han sigut xardorosa i justament ovacionats a cada representació.